

Titulació	Tipus	Curs
Dret	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Victor Muñoz Casalta

Correu electrònic: victor.munoz.casalta@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Per una adequada comprensió i seguiment del contingut d'aquesta assignatura optativa és molt recomanable que l'alumne hagi superat les assignatures obligatòries de Dret Penal (Dret Penal I, Dret Penal II i Dret Penal III). Encara que no imprescindible, també ajudarà a la millor comprensió de la mateixa cursar simultàniament l'assignatura optativa de "Judicis penals".

La docència de l'assignatura s'impartirà tenint en compte la perspectiva dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectius

- Conèixer les característiques bàsiques dels delictes socioeconòmics i en l'àmbit de l'empresa.
- Saber determinar les conseqüències jurídiques imposables per aquests delictes.
- Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i interpretació jurídica en aquest àmbit de delinqüència.
- Conèixer com s'articula la protecció penal en l'àmbit socioeconòmic amb altres àmbits de l'ordenament jurídic.
- Conèixer el context político-criminal d'aquestes figures delictives i desenvolupar una capacitat analítica i crítica.
- Saber qualificar uns fets provats relacionats amb la matèria i determinar la pena imposable.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.

- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica.
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Presentar informació de manera adequada en funció del tipus de públic.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Definir estratègies de defensa dels interessos jurídicopenals.
5. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
6. Definir les principals institucions penals.
7. Distingir la connexió important que hi ha entre el dret penal substantiu i el dret penal processal.
8. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
9. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
10. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
11. Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
12. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
14. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
15. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
16. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
17. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
18. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
19. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
20. Prendre consciència de la importància del compromís ètic de l'advocat en el procés penal.
21. Presentar a l'aula la defensa o l'acusació de casos penals.
22. Presentar informació de manera adequada en funció del tipus de públic.
23. Reconèixer i resoldre problemes.
24. Redactar escrits específicament de contingut penal vinculats al procés, fonamentalment de conclusions provisionals, recursos i sentències.
25. Redactar resolucions de casos penals.
26. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
27. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
28. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
29. Tenir habilitat per prendre decisions.

30. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
31. Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
32. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
33. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

TEMA 1. INTRODUCCIÓ AL DRET PENAL ECONÒMIC. 1. La irrupció dels "delictes contra l'ordre socioeconòmic" en el Codi penal de 1995: antecedents, àmbit d'extensió i polèmica de la seva incriminació. 2. Fonament, concepte i objecte de Dret Penal Econòmic. 3. Fonts del Dret Penal Econòmic. 4. El principi de *ultima ratio* i la necessària subsidiarietat del Dret Penal Econòmic. 5. El principi *non bis in idem*.

TEMA 2. QÜESTIONS DE PART GENERAL APLICADES A L'ÀMBIT ECONÒMIC I DE L'EMPRESA. 1. Els delictes de perill. 2. Les normes penals en blanc. 3. La imputació objectiva i la qüestió del risc permès. 4. La omissió. 5. Autoria i participació en delictes especials i en òrgans col·legiats. 6. La responsabilitat penal de les persones jurídiques. 7. L'error en el dret penal econòmic.

TEMA 3. BREU REFERÈNCIA A ALGUNS DELICTES PATRIMONIALS BÀSICS. 1. L'estafa. 2. L'apropiació indeguda. 3. Característiques comuns a ambdós delictes. 4. L'administració deslleial. Delimitació amb el delicte d'apropiació indeguda.

TEMA 4. INSOLVÈNCIES PUNIBLES. Aixecament de béns i Concursos.

TEMA 5. LES FALSEDATS DOCUMENTALS. 1. Bé jurídic protegit. 2. Classes de falsedat: falsedats materials i falsedats ideològiques. 4. Noves modalitats falsàries introduïdes per la LO 5/1010: a) La utilització o tràfic de documents d'identitat falsos; b) el tràfic de certificats falsos; c) La falsificació de targetes de crèdit i dèbit i xecs de viatge. 5. Problemes consursals: la difícil delimitació entre concurs de lleis i de delictes i la necessitat de respectar el principi *non bis in idem*.

TEMA 6. ELS DELICTES SOCIETARIS. 1. Qüestions generals: a) El concepte de societat; b) Les condicions de perseguibilitat. 2. La falsedat contable. 3. Obstrucció de l'acció inspectora o supervisora de l'Administració.

TEMA 7. ELS DELICTES RELATIUS AL MERCAT I ELS CONSUMIDORS. 1. L'apoderament i revelació de secrets d'empresa. Delimitació respecte als delictes contra la intimitat. 2. La corrupció entre particulars.

TEMA 8. ELS DELICTES RELATIUS A LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL. 1. Bé jurídic protegit. 2. Elements del tipus bàsic. 3. Tipus específics. 4. Tipus qualificats

TEMA 9. ELS DELICTES DE BLANQUEIG DE CAPITALS, CONTRA LA HISENDA PÚBLICA I CONTRA LA SEGURETAT SOCIAL. 1. El delicte de blanqueig de capitals. 2. El delicte de defraudació tributària. 3. El delicte de defraudació a la Seguretat Social. 4. El delicte de frau de subvencions. 5. Els delictes de frauds comunitaris. 6. El delicte contable tributari.

TEMA 10. ELS DELICTES DE MALVERSACIÓ, TRÀFIC D'INFLUÈNCIES I SUBORN.

TEMA 11. DELICTES CONTRA LA SEGURETAT DELS TREBALLADORS.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			

Classes pràctiques	22	0,88	2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 21, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Classes teòriques	22	0,88	1, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 31, 33
Tipus: Autònomes			
Lectura de bibliografia, resolució de casos pràctics, estudi	104	4,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33

El procés d'aprenentatge té com a base el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca subministrant-li informació i mostrant-li les fonts on es pot aconseguir. El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'estudiant es fonamenta en les següents activitats:

1. Activitats dirigides

1.1. Classes magistrals: on els/les estudiants assoleixen les bases conceptuals de la matèria i seu el marc jurídic normatiu i jurisprudencial. Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat als/les estudiants i estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor als alumnes.

1.2. Classes pràctiques: on els/les estudiants analitzen i resolen juntament amb el professor casos pràctics prèviament elaborats. La base del treball pràctic és la comprensió i aplicació crítica de la normativa i jurisprudència relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques.

Es tracta d'activitats que els/les estudiants desenvoluparan en l'aula, amb la supervisió i suport del professor. Es tracta de l'elaboració d'algun supòsit pràctic en l'aula, estudi i discussió oral de textos jurídics,

2. Activitats autònomes

Els/les estudiants hauràn de dedicar la major part del temps de l'assignatura a treballar el contingut de l'assignatura amb els manuals de referència, llegir la bibliografia complementaria, elaborar mapes conceptuals, redactar les activitats pràctiques i estudiar per l'examen teòric.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
activitats pràctiques	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33
examen teòric	50%	2	0,08	1, 5, 6, 8, 12, 15, 18, 28, 29
judici simulat	10%	0	0	1, 5, 8, 11, 22, 27

1. Avaluació continuada.

El model d'avaluació és continuat, amb l'objectiu de conèixer el grau d'assimilació del contingut de l'assignatura. L'avaluació continuada és obligatòria per a superar l'assignatura. L'avaluació final consta de tres parts:

1) Un examen final teòric, tipus test, que suposa el 50% de la nota final. Els/les alumnes/as que no superin aquest examen o vulguin pujar nota, podran ser reavaluats d'aquest. No obstant això, al nota final serà l'obtinguda en la prova de reavaluació, encara que sigui més baixa que l'anterior. **PER A PODER AVALUAR AQUESTA ACTIVITAT SERÀ OBLIGATORI QUE L'ALUMNE/A OBTINGUI UN 4 O MÉS NOTA EN L'EXAMEN.** Si no s'obté la indicada nota, no es realitzarà la mitjana amb la resta d'activitat i, per tant, haurà d'acudir-se a l'examen de recuperació.

2) Una avaluació de dos casos pràctics durant el curs que conformarà el 40% de la nota final. Si l'alumne/a no supera algun dels supòsits pràctics, s'establirà una pràctica de recuperació. Un cas es farà a casa i l'altre es realitzarà in situ en classe.

3) Preparació i exposició oral d'un cas, judici simulat, que conforma el 10% de la nota final.

Aclariments respecte a l'activitat pràctica:

- L'alumne/a per a aconseguir la nota de l'avaluació pràctica haurà de presentar els dos casos pràctics així com realitzar el judici simulat. Si l'alumne/a no lliurament o resol qualsevol dels exercicis pràctics, suspèn l'assignatura.

- Per a la qualificació de l'examen final de l'assignatura, que conforma el 50% de la nota final, es tindrà en compte la participació activa del/de l'alumne/a a l'aula.

- Solament es podrà reavaluar alguna pràctica si aquesta s'ha suspès amb nota inferior al 5. No es podrà reavaluar cap activitat pràctica per a pujar nota.

SI L'ALUMNE NO HA REALITZAT L'AVALUACIÓ CONTINUADA O NO L'HA COMPLETAT, NO PODRÀ REALITZAR L'EXAMEN FINAL NI L'EXAMEN DE RECUPERACIÓ.

L'alumnat serà avaluable sempre que hagi realitzat un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. Si el valor de les activitats realitzades no arriba a aquest llindar, el professor/a de l'assignatura pot considerar a l'estudiant com no avaluable

A l'inici de curs el professor responsable de l'assignatura informará els/les alumnes/as a través de l'aula

*Moodle, de les dates exactes de les activitats d'avaluació continuada, concretant les seves característiques.

2. Avaluació única

L'alumnat que opti per l'avaluació única haurà de superar un examen que constarà de 2 activitats a realitzar en 3 hores el dia de la prova final:

Un test d'opció múltiple, igual que l'alumnat que realitza l'avaluació continuada (valor sobre la *notafinal: 50%).
1 h

La resolució de casos (valor sobre la nota final: 50%). 2 h

Igual que la resta de l'alumnat, l'alumnat que opti per l'avaluació única tindrà dret a sol·licitar l'atenció del professorat responsable de l'assignatura, al llarg de tot el semestre, en l'horari establert per a les tutories. S'aplicarà el mateix criteri que en l'avaluació continuada per a atorgar el No avaluable.

3. Reavaluació:

- En relació a la nota de l'examen final: Si un/una alumne/a ha realitzat l'avaluació continuada o única però suspèn l'examen final, el mateix/la mateixa haurà d'acudir a l'examen de recuperació. L'alumne/a conservarà la nota de l'avaluació continuada (o dels casos en l'avaluació única). La reavaluació es desenvoluparà en les mateixes condicions i en la data fixada per la Gestió Acadèmica. També es podrà reavaluar l'examen final per a pujar nota, si bé restarà com a nota final la nota obtinguda en la reavaluació, encara que sigui inferior a l'anterior.

- Si s'opta per a reavaluar l'examen, la nota final serà la de la reavaluació, encara que sigui pitjor que la inicialment obtinguda.

- No serà necessari obtenir una nota mínima per a realitzar la reavaluació.
- La reavaluació de les activitats pràctiques solament es podrà realitzar si s'ha suspès la pràctica en qüestió, no per a pujar nota.

Nota global de l'assignatura: La nota final resultarà de la suma de totes les activitats avaluades. Per a aprovar l'assignatura haurà d'obtenir-se una puntuació mínima *de 5 punts. S'aplicarà el mateix criteri de no avaluable que per a l'avaluació continuada.

. Revisió: En publicar-se les notes s'especificarà la data i lloc de revisió de les activitats.

4. ÚS DE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL (IA)

Ús restringit: Per a aquesta assignatura, es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de suport, com la cerca bibliogràfica o d'informació. **ESTÀ TOTALMENT PROHIBIT L'ÚS DE LA *IA PER A LA GENERACIÓ/CORRECCIÓ DE TEXTOS.** L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la *IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.

AVÍS IMPORTANT:

- Un/una alumne/al fet que copii o intenti copiessin un examen final tindrà un 0 en l'examen. Un/una alumne/al fet que presenti una pràctica en la qual hi hagi plagi *obtenrà un 0 i rebrà una *advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne/a suspèn l'assignatura.

Bibliografia

* NOTA IMPORTANT: Tota la bibliografia està disponible de forma gratuïta per l'estudiant, bé sigui mitjançant accés a la biblioteca online de tirant lo blanch (a través de SIA), bé sigui descarregant el manual directament a google.

- MARTÍNEZ-BUJÁN PÉREZ, Carlos.: *Derecho penal económico y de la empresa: parte general*. Tirant lo Blanch, Valencia, 2016.

- MARTÍNEZ-BUJÁN PÉREZ, Carlos. *Derecho penal económico y de la empresa: parte especial*. Tirant lo blanch, Valencia, 2019.

- NIETO MARTÍN, Adán., "Introducción al Derecho Penal Económico y de la Empresa", en Nieto Martín, A., Lascaraín Sánchez, J. A., Dopico Gómez-Aller, J., De la Mata Barranco, N. J.,: *Derecho Penal económico y de la empresa*, E. Dykinson, Madrid, 2018. (MANUAL EN ABIERTO Y DESCARGABLE EN: <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/26715>).

- GALÁN MUÑOZ, Alfonso., NÚÑEZ CASTAÑO, Elena., (Aut.): *Manual de Derecho Penal económico y de la empresa*, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2019.

- CORCOY BIDASOLO, Mirentxu., GÓMEZ MARTÍN, Víctor., (Dirs.): *Manual de Derecho Penal, económico y de empresa. Parte general y parte especial*, Ed. Tirant lo Blanch, Tomo 2, Valencia, 2016.

- CAMACHO VIZCAÍNO, Antonio., (Dir.): *Tratado de Derecho Penal Económico*, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2019.

Programari

L'assignatura no exigeix un programari específic.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	51	Espanyol	segon quadrimestre	tarda
(TE) Teoria	51	Espanyol	segon quadrimestre	tarda